

ב"ה

התקשרות

קונטרס שבועי לאנ"ש חסידי חב"ד לחיזוק ההתקשרות
לכ"ק אדמו"ר רבי מנחם מענדל בהרה"ק רלו"י מליובאוויטש
זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע

שיחות • איגרות • פניני חסידות לפה"ש • הלכות, מנהגים וטעמיהם • ניצוצות • זמנים

תשיא

ערב שבת-קודש

פרשת פקודי / שקלים

ל' באדר-א ה'תשס"ח



יוצא-לאור על-ידי

מכון ליובאוויטש שעל-יד

צעירי-אגודת-חב"ד באה"ק ת"ו — המרכז

מורה שיעור ללימוד היומי ברמב"ם

ל' באדר ראשון ה'תשס"ח – ז' באדר שני ה'תשס"ח

יום	יום בחודש	ג' פרקים ליום	פרק א' ליום	ספר-המצוות
ו'	ל' באדר-ראשון	הלי מקואות פרק ב-ד.	הלי תמורה פרק ב.	מ"ע קט.
ש"ק	א' באדר-שני	פרק ה-ז.	פרק ג.	מ"ע קט.
א'	ב' באדר-שני	פרק ח-י.	פרק ד.	מ"ע קט.
ב'	ג' באדר-שני	פרק יא. הט לבי וגוי. ספר נזיקין והוא ספר אחד עשר.. הלי נזקי ממון.. בפרקים אלו. פרק א-ב.	לב טהור וגוי. ספר טהרה והוא ספר עשירי.. הלי טומאת מת.. בפרקים אלו. פרק א.	מ"ע קט. רלו.
ג'	ד' באדר-שני	פרק ג-ה.	פרק ב.	מ"ע רמ.
ד'	ה' באדר-שני	פרק ו-ח.	פרק ג.	מ"ע רלח.
ה'	ו' באדר-שני	פרק ט-יא.	פרק ד.	מ"ע רמא.
ו'	ז' באדר-שני	פרק יב-יד.	פרק ה.	מ"ע רמא.

זמני השבוע *

צאת הכוכבים	שקיעת החמה***	מנחה גדולה	חצות היום והלילה	סוף זמן ק"ש	זריחת החמה	זמן ציטית ותפילין	עלות השחר**		תאריך
							ד' 72 לפני הזריחה	ד' 120 לפני הזריחה	
6.06	5.42.2	12.22	11.52	8.55	6.06	5.12	4.50	4.03	ו', ל' באדר-ב
6.07	5.43.0	12.22	11.52	8.54	6.05	5.10	4.49	4.02	ש"ק, א' באדר-ב
6.08	5.43.7	12.22	11.52	8.54	6.04	5.09	4.48	4.01	א', ב' באדר-ב
6.08	5.44.5	12.21	11.51	8.53	6.03	5.08	4.47	3.59	ב', ג' באדר-ב
6.09	5.45.2	12.21	11.51	8.52	6.01	5.07	4.45	3.58	ג', ד' באדר-ב
6.10	5.45.9	12.21	11.51	8.51	6.00	5.05	4.44	3.57	ד', ה' באדר-ב
6.11	5.46.6	12.21	11.51	8.51	5.59	5.04	4.43	3.55	ה', ו' באדר-ב
6.11	5.47.3	12.20	11.50	8.50	5.58	5.03	4.42	3.54	ו', ז' באדר-ב

* הזמנים מתייחסים לאזור המרכז. באזור ההרים והעמקים יש שינויים שעשויים להגיע למספר דקות.
 ** לגבי זמן עלות השחר הנהוג בחב"ד קיימות שלוש דעות. הבאנו את הזמנים לפי הדעה המוקדמת ביותר והמאוחרת ביותר, וראוי להחמיר לפי העניין.
 *** זמני השקיעה כאן הם לפי השקיעה הנראית. אולם אדה"י בסידורו ('סדר הכנסת שבת') מכיר בשקיעה האמיתית, המאוחרת ממנה "בכמו ארבע מינוטין" (לשון אדה"ז שם. שיעור התלוי במיקום ובעונות השנה).

זמני הדלקת הנרות וצאת השבת

פרשת		ירושלים		תל-אביב		חיפה		באר-שבע	
צה"ש	הדה"נ	צה"ש	הדה"נ	צה"ש	הדה"נ	צה"ש	הדה"נ	צה"ש	הדה"נ
6:19	5:05	6:21	5:21	6:21	5:21	6:20	5:12	6:21	5:23
6:24	5:11	6:26	5:26	6:25	5:17	6:25	5:17	6:26	5:28

עורך ראשי: מנחם מענדל ברוד • עורך: נחמיה קפלון • הגהה: יוסף-יצחק אולידורט

מו"ל: מכון ליובאוויטש שעל-יד צעירי-אגודת-חב"ד באה"ק ת"ו - המרכז

יו"ר: הרב יוסף-יצחק הכהן אהרונוב

כתובת: ת"ד 14 כפר-חב"ד 72915, טל' 03-9607588, פקס: 03-9606169

ISSN 0793-7474 אינטרנט: www.chabad.org.il דואר אלקטרוני: chabad@chabad.org.il

נתינה שווה של מטבע "אש" היא הכפרה לחטא כללי

מדוע מחצית השקל חייבת להינתן בתור ממון הציבור ולקרבות הציבור דווקא? • ומדוע גרם חטא העגל ירידה במשה רבינו, בשעה שהוא עצמו היה למעלה?! • התיקון לחטא כללי על-ידי מחצית השקל, באופן שכל ישראל בשווה, מתוך "אש", להט והתלהבות מעצם הנשמה • ההוראה: קבלת עול עם חיות ו'אש' • משיחת כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו

מעשה לא היה כלל באותן ד' אמות, והיינו, שלא היה אפילו בגדר "מי שיש בידו למחות כו"⁸, מכל מקום גם בו פגע החטא, כמו שכתוב "לך רד", ואמרו רז"ל¹⁰: "רד מגדולתך".

וכשם שחטא העגל היה עניין שבו נכשל כלל-ישראל בתור שלימות של כלל¹¹, והיינו, שהיה זה קלקול כללי - לכן גם התיקון והכפרה על זה הוצרך להיות על-ידי עניין כללי, שכולם היו שווים בו¹², כיוון שהיה זה עניין של כלל-ישראל.

ב. והביאור בזה בפרטיות יותר:

ידוע שחטא העגל היה באותו סוג כמו חטא עין

(8) ראה שבועות לט, ב. הובא בתניא פ"א

(9) תשא לב, ז.

(10) ברכות לב, א. הובא בפרש"י עה"פ.

(11) ולכן הי' זה נוגע גם למשה רבינו, עליו נאמר (ברכה לג, ה) "ויהי בישורין מלך" (מהנחה בלתי מוגה).

(12) כמ"ש (תשא ל, טו) "העשיר לא ירבה והדל לא ימעט" (מהנחה בלתי מוגה).

א. בפרשת שקלים נאמר¹ "זה יתנו גו' מחצית השקל גו' לכפר על נפשותיכם", ש"נתנו כל אחד מחצית השקל והן לקנות מהן קרבנות צבור של כל שנה ושנה², ועל זה נאמר "לכפר על נפשותיכם", דהיינו³, הכפרה על חטא העגל, כדאיתא בירושלמי⁴ ובמדרש⁵.

חטא העגל היה חטא כללי⁶, שפגע לא רק באותם אנשים שהשתתפו בכך, אלא גם שבט לוי, שלא השתתפו בחטא זה⁷, ואפילו משה רבינו, שבשעת

(1) תשא ל, יג"טו.

(2) פרש"י עה"פ.

(3) מכאן עד סוס"ד הוגה ע"י כ"ק אדמו"ר (באידיש), ונדפס בלקו"ש ח"א ע' 162 ואילך. במהדורא זו ניתוספו עוד איוה ציוני מ"מ, וכמה פרטים מהנחה בלתי מוגה.

(4) שקלים פ"ב ה"ג.

(5) תנחומא תשא יו"ד.

(6) והוא החטא הראשון - לאחר מ"ת, שבו פסקה הזוהמא שירדה לעולם ע"י חטא עין הדעת, כדלקמן ס"ב (מהנחה בלתי מוגה).

(7) פרש"י במדבר א, מט. ג, יב. ועוד.



ג. על-פי זה יובנו כמה דינים שהיו במחצית השקל²⁰:

(א) הממון שנתן כל יחיד נעשה ממון ציבור. כל אחד נתן מממון, אבל היה צריך ליתן באופן שיתבטל מתורת ממון יחיד, וגם לא שותפות של כמה יחידים, אלא ממון ציבור.

(ב) בממון של מחצית השקל קנו קרבנות ציבור דווקא.

הרמב"ם בהקדמתו לפירוש המשניות (סדר קדשים) מבאר, שישנם ארבע סוגים של קרבנות: (א) קרבנות ציבור, (ב) קרבן יחיד, (ג) קרבן ציבור דומה לקרבן יחיד, (ד) קרבן יחיד דומה לקרבן ציבור.

קרבן ציבור היינו הקרבנות שיש להם זמן קבוע, ומקריבים אותם בתור ציבור, כמו תמידין ומוספין. קרבן יחיד היינו הקרבנות שאין להם זמן קבוע, וכל אחד מקריב אותם בתור יחיד. קרבן ציבור דומה לקרבן יחיד היינו הקרבנות שמקריבים אותם בתור ציבור, אבל אין להם זמן קבוע, כמו פר העלם דבר. וקרבן יחיד דומה לקרבן ציבור היינו הקרבנות שמקריבים אותם בתור יחיד, אבל יש להם זמן קבוע, כמו קרבן פסח.

קרבן יחיד, גם קרבן יחיד שדומה לקרבן ציבור - לא קנו מממון מחצית השקל. אודות קרבן ציבור שדומה לקרבן יחיד - יש פלוגתא²¹, וההלכה היא שגם עבורם לא לקחו ממחצית השקל. אלא דווקא עבור קרבן ציבור ממש לקחו ממחצית השקל.

והטעם הפנימי לשני הדינים: כיוון שמחצית השקל היה עניין כללי - הוצרך להיות ממון ציבור, ושימש עבור קרבנות ציבור ממש.

ד. ומחצית השקל הוא התיקון על חטא העגל:

במחצית השקל נאמר "זה יתנו" - "זה" לשון

הדעת. על-ידי חטא עץ הדעת ירדה זוהמא לעולם, ובשעת מתן תורה פסקה זוהמתן, ועל-ידי חטא העגל חזרה¹³.

ומזה מובן, שיכולים להבין בכירור יותר את ענינו של חטא העגל, על-ידי ההתבוננות במה התבטא חטא עץ הדעת, ובעניינו של מתן תורה:

בתחילת הבריאה - "עולם על מילואו נברא"¹⁴, ו"עיקר שכינה בתחתונים היתה"¹⁵. על-ידי חטא עץ הדעת ירדה זוהמא לעולם, ובגלל זה לא היה העולם כלי לאלקות בגילוי. וכידוע, שהגם שקיימו האבות כל התורה עד שלא ניתנה¹⁶, מכל מקום, לא היה קיום התורה קשור עם גשם העולם באופן פנימי, כיוון שרוחניות וגשמיות היו רחוקים זה מזה - רוחניות לא היתה יכולה לבוא בגשמיות בפנימיות ובאופן של קליטה¹⁷.

והחידוש דמתן תורה הוא - שבטלה זוהמא, היינו, שנעשה זיכוך בעולם, ולכן יכולים תורה ומצוות להיות בדברים גשמיים בפנימיות, לעשות מהגשמיות כלי לאלקות.

ואילו חטא העגל שב ועורר את זוהמא של חטא עץ-הדעת בכללות העולם.

בודאי נשאר החידוש דמתן תורה גם לאחרי חטא העגל¹⁸, שהרי גם עכשיו ישנו חילוק בין בני-ישראל לאומות העולם, להבדיל. אצל בני-ישראל, הרי גם עכשיו¹⁹ נשאר תורה ומצוות בגשמיות, שענינם הוא לחבר ולאחד גשמיות עם אלקות. אבל אף-על-פי-כן, חזרה מדה מסוימת של זוהמא, וזוהמא זו היא לא רק כאנשים פרטיים ועניינים פרטיים, אלא גם בכללות העולם.

13) שבת קמו, רע"א. זח"א נב, ב.

14) ראה ב"ר פי"ב, ו.

15) שם פי"ט, ז.

16) יומא כח, ב. וש"נ.

17) ראה בכ"ז לקו"ש ח"א ע' 41. תו"מ חט"ז ע' 231. וש"נ.

18) ראה ניצוצי אורות לזח"ג יד, ב.

19) לאחרי חטא העגל, שאז הורד עדים, כמ"ש (תשא לג, ה) "ועתה הורד עדיך . . . ויתנצלו בני-ישראל את עדים מהר חורב" (מהנחה בלתי מוגה).

20) ראה גם שיחת ש"פ פקודי, פ' שקלים דאשתקד ס"ח (תו"מ ח"ט ע' 124). וש"נ.

21) מנחות נב, א.



ועדיין אינו מגיע וכו'. ובתור מענה לזה הראהו הקב"ה "מטבע של אש".

הגם שעניין הקרבנות - שגם הם כפרה על חטאים³⁰ - נאמר עוד לפני ציווי מחצית השקל, שהרי מיד לאחרי מתן תורה נאמר כבר "זבחת עליו את עולותיך ואת שלמיך", מכל מקום, לא תמה משה על כך שקרבנות יכולים לכפר, רק בציווי על מחצית השקל תמה משה מה יוכל אדם ליתן כופר נפשו.

והביאור בזה:

מחצית השקל היתה כפרה³¹ על חטא העגל³²,

גילוי, כמאמר רז"ל²²: "כל אחד ואחד מראה באצבעו ואומר זה אלי".

והיינו, שעל-ידי מחצית השקל ועבודת הקרבנות, ובזמן הזה, על-ידי עבודת התפלה שבמקום קרבנות תקנום²³ - מבטלים את הזוהמא וחוזרים וממשיכים גילוי אלקות בעולם²⁴, כמו שהיה קודם החטא, ובאופן נעלה יותר, בביאת משיח צדקנו, במהרה בימינו.

* * *

ה. על²⁵ הפסוק²⁶ "זה יתנו וגו' מחצית השקל",

אדם למד מלאכת צירוף זהב וכסף, והמלמד הראה לו כיצד לעשות את כל פרטי המלאכה, אבל שתחת זהב והכסף צריכים להבעיר אש, לא אמר לו...

שהיה חטא של עבודה זרה. ועל זה תמה משה: כיצד יכול מחצית השקל לכפר על חטא שכזה?

מצוות הם בדוגמת אברים³³. כשם שבאברי האדם יש חילוקים: יש אברים פרטיים, שלכל אחד מהם יש חיותו הפרטי מהנפש (והם עצמם מתחלקים לשני סוגים: אברים שהנשמה תלויה בהם, ואברים שאין הנשמה תלויה בהם), ויש אברים כלליים, כמו מוח ולב, ובהם היא עיקר השראת הנפש³⁴, החיות לכל הגוף - כמו כן ישנם חילוקים אלו גם במצוות: מצוות פרטיות ומצוות כלליות. "אנכי" ו"לא יהיה לך" הם כללות כל התורה, שהם נוגעים לעצם הנשמה, ובהם

איתא בירושלמי ובמדרש²⁷: "כמין מטבע של אש הוציא הקב"ה מתחת כסא כבודו והראהו למשה ואמר לו וכו' כזה יתנו". ומבואר בתוספות²⁸ שהקב"ה הראה למשה מטבע של אש, לא בגלל שנתקשה משה לידע מהו מחצית השקל, "אלא שתמה על הדבר מה יוכל אדם ליתן כופר נפשו", וכבר הו' המדרש שם: מי יוכל ליתן כופר נפשו, "עור בעד עור וכל אשר לאיש יתן בעד נפשו"²⁹

(22) שמור"ר ספכ"ג.

(23) ברכות כו, ב. זח"ב כ, ב.

(24) וכדי לפעול את הגילוי ד"זה" - צריך להיות "תנו": כל הנותן בעין יפה הוא נותן (ראה ב"ב נג, רע"א. וש"נ), היינו, שעבודת התשובה (שפועלת הכפרה על החטא) צריכה להיות באופן שנותן כל עניניו וכל כחות נפשו לאלקות בעין יפה (מהנחה בלתי מוגה).

(25) מכאן עד סוס"ז - הוגה ע"י כ"ק אדמו"ר (באידיש), ונדפס בלקו"ש ח"ג ע' 923 ואילך. במהדורא זו ניתוספו עוד איוה ציוני מ"מ, וכמה פרטים מהנחה בלתי מוגה.

(26) תשא ל, יג.

(27) שקלים פ"א ה"ד. במדב"ר פ"ב, ג. ועוד. הובא בפרש"י עה"פ.

(28) ד"ה זאת החי' - חולין מב, א.

(29) איוב ב, ד.

(30) ובפרט ע"פ מ"ש הרמב"ן (ויקרא א, ט) בענין הקרבנות, "שיחשוב אדם... כי... ראוי לו שישפך דמו וישרף גופו, לולא חסד הבורא שלקח ממנו תמורה וכפר הקרבן הזה... נפש תחת נפש וכו'" (מהנחה בלתי מוגה).

(31) וכדאיתא בירושלמי (שם ה"ג) בפירוש "כל העובר על הפקודים" (תשא שם) - "כל דעבר על פיקודי"א" (מהנחה בלתי מוגה).

(32) ירושלמי שם. תנחומא תשא יו"ד.

(33) ראה ת"ז ת"ל (עד, סע"א). תניא פכ"ג.

(34) תניא רפ"ט. וראה ת"ז תכ"א (נג, א). שם תכ"ז (עב, רע"ב).

תלויה ההתקשרות של יהודי עם הקב"ה.

ולכן, כשהקב"ה ציוה על נתינת מחצית השקל בתור כפרה על חטא עבודה זרה, שזהו "כופר נפשו", כפרה עבור הנפש עצמה שבה פגע חטא העגל – תמה משה כיצד יכול מחצית השקל להגיע ולהיות כפרה עבור הנפש עצמה.

ו. על-פי זה יובן פירוש האור החיים הקדוש על הפסוק³⁵ "כי תשא את ראש בני-ישראל לפקודיהם", שפסוק זה קאי אודות הסתלקות של צדיקים ראשי בני-ישראל: "כי תשא את ראש בני-ישראל" – שכאשר מסתלק צדיק קודם זמנו, הרי זה "לפקודיהם" (מלשון חסרון, כמו שכתוב³⁶ "ולא נפקד ממנו איש") – מצד החיסרון, החטא של בני-ישראל.

כל הפירושים שבפסוק אחד שייכים זה לזה³⁷. מהי השייכות של פירוש האור החיים לפירוש הפשוט שבפסוק זה?

אך העניין הוא, שלפי הפירוש הפשוט מדבר הפסוק אודות חטא עבודה זרה, חטא ופגם כללי, ולכן יש לזה שייכות לפירוש האור החיים, כי, חטא כללי נוגע בכללות הנשמה ובנשמה הכללית, כפי שאכן היה בחטא העגל, שפעל ירידה במשה רבינו, ראש ישראל (אף שהוא בעצמו לא היתה לו שייכות כלל עם החטא, להיותו בעת מעשה למעלה), כמאמר רז"ל³⁸ "לך רד מגדולתך"³⁹.

וכיוון שחטא העגל גרם עניין המיתה – כידוע שעל-ידי נתינת הלוחות נעשה "חירות ממלאך המות"⁴⁰, ואילו חטא העגל חזר ועורר את חטא עין הדעת שגרם מיתה בעולם – הרי זה משתקף באותו אופן גם בנשמה כללית, שזהו עניין הסתלקות הצדיקים.

ז. אך עדיין צריך להבין⁴¹: כיוון שאצל משה רבינו לא היה קשה מהו מחצית השקל, אלא שהיה תמה כיצד יכול מחצית השקל להיות "כופר נפשו" – כיצד נתיישרה תמיהתו כשהראהו הקב"ה "מטבע של אש"?

ויובן על-פי משל (שיש אומרים שמקורו מהבעש"ט)⁴² מאדם שלמד מלאכת צירוף זהב וכסף, והמלמד הראה לו כיצד לעשות את כל פרטי המלאכה, אבל, פרט זה, שתחת הזהב והכסף צריכים להבעיר אש, לא אמר לו, מרוב הפשיטות שבדבר. וכאשר התלמיד מילא אחר כך את כל פרטי העבודה, אבל החסיר פרט אחד, שלא הבעיר את האש – הרי מובן שלא היה פועל יוצא מעבודתו, והזהב והכסף נשארו גולם כמקורם.

וזה היה מענה הקב"ה למשה רבינו כשהראה לו "מטבע של אש":

נתינת מטבע כשלעצמה, אינה יכולה להגיע עד עצם הנפש להיות כפרה עבורה;

אבל כאשר לצורך זה משתמשים באש, שנותנים את המטבע מתוך להט ואש שבאים מעצם הנשמה, "נר הוי' נשמת אדם"⁴³ – אזי יכול "מחצית השקל" להיות "כופר נפשו".

ח. ומזה באים לנקודה נוספת בשייכות למדובר בהתועדות שלפני זה⁴⁴:

דובר לעיל אודות סעיף י"א בהמשך באתי לגני .[.], שבו מתחיל לבאר העניין ד"צבא" מלשון חיל – שבהתאם לכך צריך להיות אופן העבודה עתה, היינו, להתגייס לעבודת הצבא כדי לפעול ניצוח המלחמה, שזוהי העבודה דקבלת עול.

אמנם, יש לדעת, שעניין זה צריך להיעשות גם מתוך חיות ואש, שאז הרי זה בבחינת "כופר נפשו".

(35) ר"פ תשא.

(36) מטות לא, מט.

(37) ראה לקו"ש ח"ג ע' 782. ועוד.

(38) ברכות לב, א. הובא בפרש"י תשא לב, ז.

(39) ראה גם שיחת ש"פ משפטים, פ' שקלים, מבה"ח אדר

תשח"י בתחלתה (תו"מ חכ"ב ע' 78).

(40) תקו"ז תנ"ו (צא, א).

(41) ראה עד"ז גם בלקו"ש ח"א ע' 178 ואילך. תו"מ חיי"ט ע' 120 ואילך.

(42) ראה ספר בעש"ט עה"ת ר"פ תשא, ובהנסמן שם.

(43) משלי כ, כו.

(44) שיחת ש"פ בשלה, ט"ו בשבט ס"ט לעיל (תו"מ תש"כ

ח"א ס"ע 366 ואילך).



ישראל עושים מהגשמיות - רוחניות⁴⁶, כמו שכתוב⁴⁷
 "ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם".

(מהתוועדויות פרשת שקלים ה'תשח"י. ה'תש"כ.
 'תורת מנחם - התוועדויות' ה'תשח"י ח"ב (כב)
 עמ' 78-80, ה'תש"כ ח"א (כו) עמ' 386-389)

וכאשר העבודה היא באופן ד"מטבע של אש",
 אזי נותן הקב"ה לבני-ישראל "זהב וכסף ונחושת
 וגו'"⁴⁵ [..], דהיינו כל העניינים הגשמיים, ובני-

(46) ראה אגרות-קודש אדמו"ר מוהרי"צ ח"ב ע' רסה (נעתק
 ב"היום יום" כז טבת. וראה גם "היום יום" כט אדר שני. כז
 אלול).
 (47) שם, ח.

(45) תרומה כה, ג.

מינוי ל'התקשרות'

אפשר לקבל את גיליון 'התקשרות'

ישירות הביתה באמצעות הדואר

מינוי לשנה: 177 ש"ח (ב-4 תשלומים)

מינוי לחצי שנה: 88 ש"ח (ב-2 תשלומים)

את השם, הכתובת והתשלום יש להעביר לפי הכתובת:

'התקשרות', מחלקת המנויים, ת"ד 14 כפר-חב"ד 72915.

כמו-כן אפשר להירשם בטלפון ולשלם בכרטיס אשראי, בטל' 03-9607588, שלוחה 130

המשכן ובית ראשון ושני יתגלו במקדש השלישי

איתא בגמרא: "מפני מה נתאוה משה רבינו ליכנס לארץ-ישראל . . . אמר משה הרבה מצוות נצטוו ישראל ואין מתקיימין אלא בארץ-ישראל, אכנס אני לארץ כדי שיתקיימו כולן על-ידי". והנה ידועה השאלה: מהו דיוק הלשון "שיתקיימו כולם על-ידי", לכאורה מתאים יותר הלשון "שאקיים את כולם"?

והביאור בזה - ש"המצוות עצמן כשהיו נעשים על-ידי משה יהיו מבחינת עליונה יותר כו", ובענייננו, על-פי הידוע שאילו היה משה רבינו מכניס את בני-ישראל לארץ לא היה עניין של חורבן וגלות כו', ובמילא היו כל ענייני המצוות (גם המצוות התלויות בארץ ובבית-המקדש) בקיום נצחי, וזהו "כדי שיתקיימו כולן על-ידי", היינו שעל-ידי זה נפעל קיום נצחי במצוות עצמן.

ונמצא שאצל משה רבינו מודגש גודל העילוי דלעתיד לבוא - שאז יהיה קיום כל התורה ומצוותיה בתכלית השלימות, כמצוות רצונך - שלכן נתאוה ביותר ליכנס לארץ, כדי לפעול עילוי ושלימות בעניין המצוות ("שיתקיימו כולן") - העילוי והשלימות דלעתיד לבוא, "כמצות רצונך".

[. . .] וכפי שהדבר בא לידי ביטוי בעשיית המשכן על-ידי משה:

הציווי "ועשו לי מקדש" שנאמר למשה רבינו אודות הקמת המשכן, קאי גם על בית-המקדש - כדברי הרמב"ם בריש הלכות בית הבחירה (פ"ט הלכות בית-המקדש): "מצות עשה לעשות בית לה' . . . שנאמר ועשו לי מקדש, וכבר נתפרש בתורה משכן שעשה משה רבינו", היינו שהציווי על בית-המקדש נכלל בציווי על "משכן שעשה משה רבינו".

ומובן, שבזה נכלל גם "בניין העתיד להיבנות", בית-המקדש השלישי שיבנה לעתיד לבוא - שגם הציווי ד"בניין העתיד" נכלל בציווי על "משכן שעשה משה רבינו".

ולכן מצינו בדברי חז"ל שהמשכן שעשה משה יתגלה לעתיד לבוא - בבית-המקדש השלישי, אשר מזה מובן עד כמה נוגע ה"משכן שעשה משה רבינו" גם לבית-המקדש השלישי (שהרי בודאי אין זה לבטלה חס' ושלוש, ועל אחת כמה וכמה בנוגע ל"משכן שעשה משה רבינו", השורש לכל בתי המקדשות - שהתגלותו במקדש העתיד בודאי אינה לבטלה חס' ושלוש, כי אם מפני היותו נוגע למקדש העתיד). וכל זה - למרות (או בגלל) שנעשה בחוץ-לארץ, מקום הגלות דווקא.

(תורת מנחם - התוועדות 'תשמו"ו חלק א' ע' 249-250)

החזרת המשכון בשלמותו

...בית-המקדש דלעתיד לבוא, בית-המקדש השלישי [מקדש אדני' כוננו ידך, דקאי על בית-המקדש דלעתיד לבוא, "בזמן שה' ימלוך לעולם ועד, לעתיד לבוא שכל המלוכה שלו" . . .] - אינו בית בפני עצמו, אלא בו יהיו גם הבתי-מקדש שלפניו, בית ראשון ובית שני, וכמובן גם מפירוש רש"י "משכן משכן - שני פעמים, רמז למקדש שנתמשכן בשני חורבניו", והרי משכון פירושו - שלוקחים אותו למשך זמן בלבד, ולאחרי כן מחזירים אותו בשלימותו, ובענייננו - שבבית-המקדש השלישי יחזרו גם בתי המקדש שלפניו (בית ראשון ובית שני, וכן המשכן) בשלימותם.

(תורת מנחם - התוועדות 'תשד"מ חלק ג' ע' 1921)

להרבות לומדי ויודעי תורה

רבותינו נשיאינו תובעים מכל אחד להיות תלמיד-חכם • מי שרק דרכו רגליו בתומכי תמימים, יש לנשיאינו את הבעלות לתבוע ממנו התמסרות ללימוד התורה • רעיון שהגו בחורים ב-770 ונשלל על-ידי הרבי • ריבוי לימוד הנגלה יקל את הפצת המעיינות וירבה חסידים בעולם • המשך לרשימה קודמת (שנדפסה בגיליון תשו)

דרכו רגליו אי-פעם על סף ישיבת תומכי-תמימים אפילו לשעה קלה, נהיו רבותינו נשיאינו בעלי-בתים עליו, ותובעים ממנו להיות תלמיד-חכם.

נכון שדרושה לכך גם סייעתא דשמיא, אמירת תהילים, נתינת צדקה (גמילות חסדים) טרם הלימוד, עשיית מעשים טובים, להקפיד על הידור בקיום המצוות – אולם לאחר-מכן עליו להתיישב ופשוט לעמול בלימוד, ודווקא על-ידי-זה יוכל להיות תלמיד-חכם!

אלו דבריו ותביעתו של כ"ק מו"ח אדמו"ר שהוא בדומה למלך, שעל כל אחד ואחד שיש לו שייכות לתומכי-תמימים, לקיים ציווי זה בפועל, על-ידי יגיעה בלימוד התורה.

ואם רצונו לרמות את עצמו שאין הדברים כך, ורוצה להשלוח את עצמו בתירוצים... הרי ידוע פתגמו של כ"ק אדמו"ר מהר"ש שאין זו חכמה ששוטה ירמה שוטה [=את עצמו]!.. ואם-כן, הוא לא הרוויח מכך מאומה. שלוות הנפש גם לא תהיה לו משום שכ"ק מו"ח אדמו"ר מעורר ותובע ממנו שתהיה לו קביעות בלימוד, לא רק קביעות בזמן אלא גם קביעות בנפש, ולא רק קביעות כפי המתחייב מהשולחן-ערוך אלא גם כזו המתחייבת מהנאמר בתניא (פרק לד (מג,ב)).

מובן שאין מענייני להרגיע יהודים בשלווה

בהזדמנות מסויימת דיבר הרבי כאילו "בדרך אגב" על חובתם של תלמידי תומכי-תמימים בהווה וגם בעבר להיות תלמידי-חכמים, ובמהלך הדברים הרגיש:

האמור לעיל אינו כ"מאמר המוסגר", אלא "מאמר פתוח". ואין זה בדרך אגב אלא עניין עיקרי. אין זה אלא שאני מכניס בו ומוציא בו עניינים המופיעים בשיחות ומאמרים של רבותינו נשיאינו.

מחוייבים לרצון הרביים – להיות תלמידי-חכמים

הדברים נאמרו בהתוועדות שבת-קודש פרשת פקודי תשמ"א (לפי 'שיחות-קודש' תשמ"א כרך ב' עמ' 567-565), בהמשך לאריכות שקדמה להם, כדלהלן.

כדי להיות תלמיד-חכם לא יועילו שום "קונצים" – יש ללמוד מתוך יגיעה שכן "לא יגעתי ומצאתי אל תאמין"; והדברים מכוונים לכל אחד ואחד מתלמידי ישיבת תומכי-תמימים, שעליו לעמול בלימוד כדי להיות תלמיד-חכם.

ב"תלמידים" הכוונה גם למי שכבר אינו שוהה בין כותלי הישיבה ועתה הוא מתפתה ("רעדט ער זיך איין") לחשבונות של פרנסה וכיזא-בזה; אם אפילו

זאלן זיך קאַפּן אין לערנען [=יעסקו בלהט בלימוד] (והם [=הגבאים היוזמים] - בכלל) ולאח[רי] ז[ה] יפגשו עם הנ"ל [=רבנים רמי"ם וראשי ישיבות] וידברו אין לערהען [=בלימוד] **כדבעי** ויזכירו הס[פ]ר חידושים וביאורים] ופשוט לא זו הדרך כלל [=כרעינים לגרום לקידוש שם] מ[ה] שא[י]ן [כ]ן [ה] המחברים ש"י [=התורניים בעולם] הזקוקים לפרנסה גשמית, וכשאי אפשר בכבוד עושים כנ"ל [=מבקשים במכתב בקשה לשלם] **נקל** [ל] [ה]בין].

לימוד הנגלה מוסייע להפצת המעיינות

בהתוועדות כ"ד טבת תשי"ב (תורת מנחם כרך ד' עמ' 241 ואילך) תבע הרבי, כי מכל אחד ואחד נדרש ללמוד תורת הנגלה ותורת החסידות ("שניאור"); כשם שאי אפשר לנגלה בלא חסידות, כך אי אפשר לחסידות בלא נגלה; לימוד גוף ונשמת התורה הוא הכנה לגאולת הגוף והנשמה. בשיחה נוספת (שם עמ' 246) למד הרבי הוראה מאופן הנהגת אדמו"ר הזקן בפעולה בהפצת המעיינות. הוא היה נכנס לבית המדרש או לבית הכנסת, עומד ואומר עניין בנגלה דתורה, ולאחרי שהיה "כובש" את קהל הלומדים - או מבלבל אותם... (בכל מקום לפי עניינו) - על ידי שהתרשמו מגדולתו בנגלה דתורה היה מתחיל לומר עניין מתורת החסידות, ובכך היה מהפכם ממהות למהות!

והרבי הסיק:

יש להוסיף כוח והתאמצות יתירה בלימוד נגלה דתורה, שכן נוסף על גודל העניין דקיום מצווה ובפרט מצוות תלמוד תורה מצד עצמה, הובטחנו גם שלימוד נגלה דתורה יהיה סיוע גדול ביותר בשליחותינו בעלמא דין - הפצת המעיינות חוצה - שייתן לנו גישה מיוחדת, והכשרה והכנה מיוחדת למילוי השליחות הלזו, כך שבמהרה בימינו נוכל לראות בכל מקום ופינה ש"חסיד הולך". . היינו, שבכל מקום ובכל פינה יהיה אלוקות בגילוי, כמו שנאמר "ומלאה הארץ דעה את ה'".

המבוססת על שקר: יש שמחפשים שלווה של שקר ואינם רוצים לזכור את הנאמר, או ששוכחים את שדובר ויש באמתחתם סוגי תירוצים ואמתלאות שהם טרודים בפרנסה וכו', ומשם כך רצונם לחיות בשלוות הנפש ובמנוחת הנפש, והולכים לישון עם כל הצדקות של שקר.

ומי שמשכנע אותו שילך לישון - יתפוס את עצמו לאחר-מכן שלא זו בלבד שלא סייע לו, אלא להפך, עזר לו להיות "חובל בעצמו"!

והנה "קרוב אליך הדבר מאוד וגו', לא נפלאות היא ממך ולא רחוקה היא לא בשמים היא גו' ולא מעבר לים היא וגו'".

והרי אפילו אם הדבר היה כן "בשמים", הרי "אתה צריך לעלות אחריה", וגם אם היה זה "מעבר לים" אזי "אתה צריך לעבור אחריה" כפי שפירש רש"י - וכאן אומרים ש"קרוב אליך. . מאד", רוצים רק שתתמסר לכך!

ידברו בלימוד עם ראשי ישיבות

בתחילת חודש מרחשוון תשמ"ב העלתה קבוצת תלמידים את הרעיון הבא, שאותו פירטו במכתב שהוכנס לרבי:

"נתעורר אצלנו לשלוח ולפרסם הספר 'חידושים וביאורים בש"ס' מכ"ק אד"ש באופן המתאים בין כל הישיבות דארצות-הברית ובין כל ראשי-ישיבה ור"מ ורבנים דמדינת הנ"ל.

"והשילוח יהיה תחת השם ספריה [תןמכין תלמימים] ל[ויבאוויטש] 770 (דאנו הגבאים הנ"ל).

"והספרים ישלחו לישיבות בחינם בכדי שהספר יהיה בנמצא באוצר הספרים שלהם.

"לספרים ישלחו לרבנים ר"י ור"מ - יצורף להם מכתב בקשה לשלם עבור הספר כפי יכולתם.

"רצינו לרעת הוות'דעת כ"ק אד"ש בעניין זה. ואם בחיוב - ברכתו להנ"ל.

תשובת הרבי מיום י"ג מר חשוון תשמ"ב נמסרה לתלמידים הפונים:

הדרך **הסלולה** - שהתלמידים שיי

פורים פר"ת בצל הסכנה

"רוח אחרת נהייתה"...

...בפורים נתקבצנו כולנו לביתו [=של כ"ק אדמו"ר הרש"ב נ"ע] לעת הסעודה, והודיעו אותנו שהאדמו"ר נ"ע לא ישב עם הנאספים רק איזה שעות ובלא פרסום, אלא יאמר דא"ח ואחר כך ילכו כל אחד לביתו. כי אז היה איסור גדול מהממשלה שלהם להתקבץ יחד ובפרט במשנה, אשר היה זה מהדברים החמורים ביותר, וכל שכן אשר שם נתקבצו מאנ"ש העשירים, שהיה זה דבר מסוכן מאוד. וכשבאו לבית רבינו נ"ע ישבו בהיחבא שלא ידע איש מהם. ועוד, שהיה אז איסור לילך בלילה יותר מג' שעות. ממילא מובן, שאופן שיבתנו בסעודה היה בכיוון ובחשאי, וכל אחד חשב לברוח תיכף לביתו. אך כמו חצי שעה לאחר הנטילה לסעודה, כשאמר רבינו נ"ע לחיים לכל הנאספים ראינו שינוי, ממש כמו רוח אחרת נהייתה. רבינו הוציא מכיסו סכום כסף הגון וקרא לאחד מאנ"ש, ואמר לו שיביא משקה, ושכל הנאספים יאמרו לחיים ויהיו בשמחה. גם ציוה לכולם שינגנו, והוא בעצמו החל לנגן, והקול היה הולך ונשמע בחוץ...

גם בנו יחידו, הוא כ"ק רבינו אדמו"ר [=הרי"צ], פחד שלא יהיה מזה איזה סכנה על רבינו נ"ע. כשראה רבינו נ"ע שהוא בפחד, לקח ואחז בידיו הקדושים ואמר לו בזה הלשון: "יוסף יצחק, אל תפחד, נצא מזה שלמים. איני מתכוון שלם בחדרי חדרים, כוונתי שנהיה שלמים בכל היציאה' וההתפשטות" [..].

ופניו היו מבהילים וראו שממש אינו בזה העולם, והיו הרבה גילויים ודרש הרבה דא"ח... וראינו שהעניין הוא משונה ופלאי, אשר לא היה אף פעם דבר שכזה, וראינו ממנו מופתים גלויים ממש בלילה זה...

"אין לי פחד מהם כלל"...

אחר-כך נשמע שאנשי החיפוש מהבולשביקים באו לבית רבינו. מובן שנפל פחד על כולם ולא ידעו מה לעשות. אך רבינו נ"ע לא קם ולא זע, וציוה לכולם שלא נזוז ממקומנו ולא יפסיקו אף לרגע אלא ינגנו כמקודם, והוא דיבר דבריו בהמשך העניין כמקודם.

כשנכנסו הבולשביקים לבית ורצו לעשות חיפוש, השיבו להם שלרבינו אין פנאי עתה כי הוא יושב עם אנשים. שאלו: מתי יבואו שוב. והשיבו להם: בעוד כמה שעות, אז יסיים את ענייניו. והלכו מהבית... כעבור כמה שעות באו עוד פעם. מובן שאז כבר היינו כולנו בשמחה גדולה; על השולחן היו בקבוקי המשקה, וגם על השולחן היו מונחים המעות מהנדרבות שנרבו עבור הישיבה וכדומה. כששמעו שהם באים עוד פעם, רצו מהנאספים להסיר את הבקבוקים ואת המעות, אשר היה זה סכנה גדולה. וציוה כבוד קדושתו נ"ע שלא יעשו שום דבר ולא ישנו שום דבר. ואמר בזה הלשון: אני, כפי שהנני עומד במצב זה, אין לי מהם פחד כלל.

כשנכנסו [=הבולשביקים] ובאו לפני השולחן אשר ישב כ"ק אדמו"ר נ"ע, הסב את פניו מעט מהם, הפנה את ראשו לצד אנ"ש ואמר בזה הלשון: "נו, יש להתחיל באמירת חסידות, והם יתבטלו לגמרי", והתחיל תיכף לומר את המאמר: ראשית גוים עמלק ואחריתו עדי אובד [..]. המה עמדו זמן רב והביטו עליו, ואחר-כך הלכו משם ולא דיברו מאומה...

(קטע ממכתב, מספר השיחות "תורת שלום" מכ"ק אדמו"ר הרש"ב נ"ע, עמ' 246-247)

פרשת פקודי

אלה פקודי (לח, כא)

חז"ל אומרים (בבא מציעא מב,א) שאין הברכה שורה אלא בדבר הסמוי מן העין, ועל-כן ספירת הדבר מהווה גורם מפריע לברכה. אבל כאשר הספירה נעשית "על-פי משה", הדבר מביא את המשכת השכינה וממשיך ברכה בלתי מוגבלת.

לכן קובעת ההלכה שאין למנות את ישראל, אפילו לדבר שבקדושה - כדי לדעת, למשל, אם יש 'מניין' - אלא באמצעות פסוק. ויש לומר שגם מניין זה הוא בכלל "אשר פוקד על-פי משה", שהרי הפסוק הוא מתורת משה.

באיזה פסוק מונים? בספר הפרדס לרש"י מובא שהפסוק הוא "ואני ברוב חסדך אבוא ביתך אשתחוהו אל היכל קדשך ביראתך", שיש בו עשר מילים. ואולם, אף שתוכן הפסוק קשור במיוחד לבית-הכנסת, נהגו בדורות האחרונים למנות בפסוק "הושיעה את עמך וברך את נחלתך ורעם ונשאם עד העולם". ויש לומר שהסיבה לכך היא, משום שבעקבתא דמשיחא, כאשר יהודים נפגשים יחד, הבקשה והמשאלה הראשונה שלהם היא "הושיעה את עמך" - שתבוא כבר הגאולה.

(מהתוועדות שבת-קודש פרשת ויקהל-פקודי תשמ"ג. התוועדות תשמ"ז כרך ב, עמ' 1136)

אלה פקודי המשכן משכן העדות (לח, כא)

המשכן משכן. שני פעמים, רמז למקדש שנתמשכן בשני חורבנין (רש"י)

רש"י מפרש "משכן" מלשון משכון, דבר שאמנם לוקחים אותו לזמן מסויים, אבל הוא נשאר בשלמותו. מכאן שחורבן שני בתי-המקדש הוא באופן כזה, שמיד עם בניין הבית השלישי יחזרו בשלמותן כל המעלות שהיו בשני הבתים הקודמים.

הביטוי "משכן העדות" רומז גם לכך, שכל מה שעתיד לבוא בימות המשיח תלוי במעשיהם ועבודתם של ישראל בעת הגלות:

הקב"ה קרא לישראל "עדים", כדכתיב (ישעיה מג,י), "אתם עדי", כי הם המגלים, 'מעידים' ומספרים את הקב"ה בעולם. כשם שאברהם אבינו הקריא את שמו הגדול לבאי עולם, כך בני-ישראל בונים (במעשיהם ועבודתם עכשיו) את "משכן העדות" שעליו ועל בית-המקדש אמרו חז"ל בגמרא (שבת כב,ב), "עדות היא לכל באי עולם שהשכינה שורה בישראל".

(מהתוועדות שבת-קודש פרשת ויקהל-פקודי תשמ"ו. התוועדות תשמ"ז כרך ב, עמ' 673)

אלה פקודי המשכן משכן העדות (לח, כא)

הלשון הכפול "המשכן משכן" מרמז לשני המשכנים - המשכן הרוחני שלמעלה והמשכן הגשמי שלמטה.

המילה "העדות" נאמרה במשכן השני דווקא - המשכן הגשמי. כי 'עדות' שייכת רק בדבר מכוסה ונעלם; על דבר גלוי אין צורך בעדות. ומאחר שבמציאות הגשמית לא נראית אלוקות בגילוי, לכן זקוקים ל'עדות' על כך שבמשכן הגשמי היתה השראת השכינה.

(ליקוטי שיחות כרך א עמ' 198)

משכן העדות (לה, כא)

המילה "עדות" - רומזת ל"עדיים" (כתרים) שקיבלו ישראל בשעת מתן-תורה. על-ידי חטא העגל איבדו בני-ישראל את העדיים, כנאמר (שמות לג), "ויתנצלו בני-ישראל את עדיים מהר חורב". בזמן עשיית המשכן נתרצה להם הקב"ה (כדאיתא במדרש-רבה) וחזרו ונמשכו להם העדיים. על-שם זה נקרא המשכן "משכן העדות".

(אורי-תורה כרך ו עמ' ברלג)

ובצלאל... עשה את כל אשר ציווה ה' את משה (לה, כב)

בירושלמי (ברכות פ"ד ה"ג) מובא ש"ח הברכות שבתפילת שמונה-עשרה הן כנגד י"ח הציוויים ("כאשר ציווה ה'") המופיעים בפרשתנו, מ"ואיתו אהליאב" (פסוק כג) עד לסוף הפרשה. אבל "אשר ציווה ה'" האמור בפסוק זה איננו מן המניין, מאחר שנזכר בו רק בצלאל בלא אהליאב. ויש להבין: א) מה הקשר בין ברכות התפילה למשכן? ב) מדוע מונים אך ורק את הפסוקים שנזכר בהם גם אהליאב?

אלא: תוכן המשכן ותוכן עניין התפילה - חד הוא: בירור וזיכוך הדברים הנחותים ביותר והפיכתם משכן להשראת השכינה. המשכן נבנה מחומרים גשמיים שעל-ידם נעשה מקום להשראת השכינה. התפילה אף היא מעלה עניינים ארציים למעלה, כידוע שהתפילה היא בבחינת "סולם מוצב ארצה (עניינים ארציים) וראשו מגיע השמימה".

כשם שתפילה עניינה להעלות את החומריות הנמוכה של העולם, כן עליה להעלות גם את החלקים התחתונים והנחותים שבנפש. לכן מונים את י"ח הציוויים רק מהכתובים שבהם נזכרו גם בצלאל וגם אהליאב, כי בצלאל היה מגדולי השבטים, ואילו אהליאב מהשבטים הירודים (רש"י שמות לה, לד). וכאמור, התפילה עניינה הוא להעלות לא רק את ה'בצלאל' שבנפש אלא גם את ה'אהליאב' שבה.

(ליקוטי-שיחות כרך א עמ' 199)

ויעשו בני-ישראל ככל אשר ציווה ה' את משה כן עשו (לט, לב)

מדוע חזרה התורה על כל פרטי עשיית המשכן וכליו (בפרשיות ויקהל-פקודי) ולא הסתפקה בפסוק "ויעשו בני-ישראל ככל אשר ציווה ה' את משה כן עשו"? אלא, כאשר התורה כופלת עניין מסוים, הרי זה מפני חביבות הדבר. לכן, למשל, נכפלה פרשת אליעזר בתורה, כי "יפה שיחתן של עבדי אבות לפני המקום מתורתן של בני" (רש"י בראשית כד, מב). המשכן, מקום השראת השכינה, כה יקר וחביב לבני-ישראל, עד שמשום זה כפלה התורה את כל פרטיו.

(ליקוטי-שיחות כרך טז עמ' 458)

* * *

ועוד: על המשכן "אשר ציווה ה' את משה", מסופר בפרשיות תרומה ותצווה, ועל המשכן שעשו "בני-ישראל" מסופר בפרשיות ויקהל-פקודי. שני אלה מרמזים לשני ה"משכנות" - הרוחני והגשמי. המשכן שהראה הקב"ה למשה הוא משכן רוחני, המשכן שלמעלה; והמשכן שעשו בני-ישראל היה משכן גשמי. לכן, אף שכבר נאמרו כל פרטי המשכן בפרשיות תרומה ותצווה - חזרו ונכפלו בפרשיות ויקהל ופקודי, כי בכל אחת מהפרשות מדובר במשכן "שונה".

(ליקוטי-שיחות כרך א עמ' 196)

עבודה בשמחה ו'לקיחת' משקה

מעל חוקי הטבע

הפירוש "משנכנס אדר מרבין בשמחה" - שבכל ימי חודש אדר צריכים להוסיף ולהרבות בשמחה ("מ'דארף האלטן אין איין מרבה זיין"), היינו, שהשמחה ביום השני של חודש אדר צריכה להיות גדולה יותר מהשמחה ביום הראשון לחודש אדר, וכן הלאה, עד שבסוף החודש צריכה להיות שמחה גדולה ביותר. [. . .] מהו גודל החידוש בעניין השמחה?
שמחה - פורצת גדר, הן למעלה, ועל-ידי זה נמשך גם למטה, שמתבטלות כל ההגדרות וההגבלות שעל-פי חוקי הטבע. והיינו, שאפילו אם מצד חוקי הטבע יש כל מיני מניעות - מתבטלים הם על-ידי השמחה...

(תורת מנחם - התוועדות תשי"ז חלק ב (יט) עמ' 215)

הזכות להיות עובד

עבדו את הוי' בשמחה. בעבודת ה' שני אופני עבודה: מרירות על העבר ושמחה בעבודה בקבלת עול על להבא.
כמו בעל עסק, ככל שיהיה עשיר, בכל-זאת מתייגע הוא בהתמסרות גדולה ביותר, בימי הקיץ הארוכים והחמים, כמו בימי השלג הקפואים - תמיד בהתמסרות. כך צריך להיות בעבודת ה': בעבודה של קבלת עול צריכה להיות נרגשת שמחת הנפש מזה שהאדם זוכה להיות עובד השם.

(ספר השיחות תש"ו-השי"ח, תש"ח עמ' 250, בתרגום)

ניקיון בשמחה

יש להיות בשמחה. כאשר אדם מתבונן בעצמו, יראה לפעמים כתמים שיש לנקותם, אך כל זה צריך להיעשות בשמחה.

(ספר השיחות תש"ו-השי"ח, תש"ז עמ' 127, בתרגום)

נוצר עבור התוועדות חסידים...

...יש לקחת משקה, אך כל השנה אין צורך בשתיית משקה.
הרשב"ץ ז"ל ור' הענדל בפלעשעניץ בכל ליל שישי פרשת משפטים [=יום בוא הרשב"ץ לליובאוויטש] נהגו להתוועד. לקחו קנקן משקה ומזוגו שתי כוסיות עם משקה, ועליהם התוועדו לילה שלם, ולא שתו אותם. כ"ק אדמו"ר [הרשב"ב] שיבח מאוד את הרשב"ץ הנ"ל.
אלא משקה יש לשתות רק בשמחת תורה, י"ט כסלו ופורים...
בכל פעם [באותה התוועדות?] שהיה כ"ק אדמו"ר [הריי"צ] אומר לחיים היה מברך: שאור הנשמה יאיר בתוך הגוף ושנהיה קשורים אל אבא...
לשם כך ממתין המשקה כל השנה. שהרי איוון נרדם בעת הכנתו את המשקה, יושב לילה שלם ומערכב את המשקה, ולא יכול לשתות, כי את המשקה צריך לשתות יהודי בשמחת תורה בכראדסקי [=רחוב מגורי אדמו"ר נ"ע]...

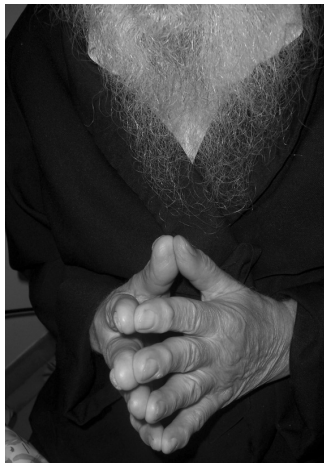
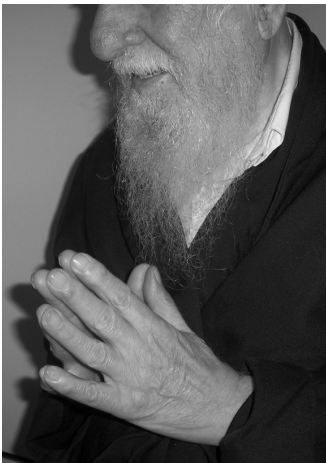
(ספר השיחות תר"פ-תרפ"ז, תרפ"ב עמ' 29, בתרגום)

מודה אני / הנחת ספרים זה על זה / עצי חיים מכסף / מזוזה בפתח גבוה

יד אל יד – כיצד?

ב'התקשרות' גיליון תרכג עמ' 16 דנו כיצד בדיוק מניחים "יד אל יד" באמירת 'מודה אני'. הרה"ח ר' יוסף שי' גולדשטיין, שליח הרכי בעיר ס' דיאגו, קליפורניה, הודיענו, שהיה נוכח בשעת ההתוועדות (יום ב' דחג'השבעות תש"ט בסעודה - סה"ש תש"ט עמ' 330), כשסיפר זאת לראשונה כ"ק אדמו"ר מהוריי"צ נ"ע, שהראה אז בידיו הקדושות איך אומרים מודה אני: שתי כפות הידיים זו מול זו, והאצבעות, כולל האגודלים, מופנות קדימה (הכותב גם טרח וצילם צורה זו, ושלה לנו את התמונות כדי למנוע כל ספק).

נמסר על-ידי בנו, המלמד הרה"ח ר' לוי שי' גולדשטיין, שכונת "כאן ציווה ה' את הברכה".



תגובות ל'הנחת ספרים'

בקשר לנושא "הנחת ספרי קודש זה על זה", שנדון ב'התקשרות' גיליון תש"ט, סיפר לנו הרה"ח ר' ליפא שי' קורצווייל, מנהל בית חב"ד נחלת הר חב"ד, קריית-מלאכי, שני מעשים מהנהגת הרבי: (א) פעם אחת, בתקופת ה'קבוצה' שלו (בשנים תשכ"ז-כ"ח), נכנס הרבי לאמירת תהילים בשבת מברכים באולם למטה. הש"ץ הקבוע לתהילים, הרה"ח ר' זלמן דוכמן [ע"ה], ראה שהרבי כבר הגיע, ומכיוון שהוא עצמו הגיע עטוף בטלית, פשט אותה והניחה על השולחן שהיו בו ספרים. הרבי הוריד את הטלית מהשולחן, והניחה על הספסל.

(ב) בתקופה האמורה, בימי ו' ערב שבת-קודש היה הרבי מתפלל תפילת מנחה באולם למעלה, בצד הרחוק מהכניסה הראשית ל-770 (לעומת ימות החול, שבהם היה מתפלל בצד הקרוב לאותה כניסה). כרגיל אז, בכל יום חמישי היו מדפיסים חוברת 'לקוטי שיחות', והחוברות היו פזורות על השולחנות בבית חיינו. כרגיל, היו מנקים ומסדרים לכבוד שבת את האולם הגדול למעלה, ומכניסים את הספרים לחדר הפנימי הגובל בספריית הישיבה. הרבי היה נכנס לתפילת מנחה בערב שבת-קודש דרך המסדרון, וגם יצא משם. פעם אחת, בראותו ערימת ספרים בחדר הפנימי, הוציא מהם כל חוברת 'לקוטי שיחות' שהיתה מונחת בתוך סידור או חומש (אבל לא הוציא את החוברות שהיו בתוך ספרי גמרא, שולחן-ערוך, חסידות או ספרים אחרים).

הרב יוסף שימחה גינזבורג, עומר

עוד על ספרים זה על זה

בגיליון משבת-קודש פרשת תשא (תש"ט), במדור "בירורי הלכה ומנהג" של הרב גינזבורג שי', נכתב לגבי "הנחת ספרי קודש זה על זה" על-פי-דין, וכן לגבי הנהגת הרבי בזה. וברצוני להעיר ולהאיר שבזמן שזכיתי ללמוד אצל כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו (בשנים תשמ"ט-תשנ"ג) ראיתי פעם שכ"ק אדמו"ר בכניסתו לבית המדרש לתפילה נעצר בדרך הילוכו והוריד ספר "פלא הרימון" (חסידות, לרבי הליל מפאריטש) שהיה מונח על גבי סידור (וזה מתאים עם מה שהבאתם מספר "גנוי הקודש", שאין להניח תורה שבעל-פה על-גבי סידור, שקדושתו כדן נביאים וכתובים). כמו-כן ראיתי פעם שכ"ק אדמו"ר הוריד תפילין שהיו מונחות על גבי סידור, ובפעם אחרת ראיתי שהוריד עלונים של "מבצעים" שהיו מונחים על-גבי סידור.

הרב מתתיהו בראנדוויין

עצי חיים מכסף

הר' הרשקוביץ (האב, ז"ל) יצרן 'עצי חיים' לספרי תורה בירושלים ת"ו, מסר פעמים רבות, שכאשר סיימו את אחד מספרי התורה הכלליים הראשונים (בשנת תשמ"ב לערך?) רצו להזמין אצלו 'עצי חיים' עבורם, ושאלו את הרבי אם ניתן לצפות אותם בכסף. תוכן המענה היה:

בקשר לחלק העליון שלהם – אדרבה, יעשו כן, "זה אלי ואנוהו".
בקשר לירידת [מקום האחיזה] – לא יעשו¹, "עץ חיים היא למחזיקים בה".

נמסר על-ידי הרה"ח ר' אברהם שי' סלמון, ראשון לציון

מזוזה בפתח גבוה

בגיליון 'התקשרות' פרשת משפטים (תשו עמ' 19) הובא מכתב הרב רסקין מלונדון לגבי מקום מזוזה בשער גבוה. מדבריו עולה שיש סתירה בין דברי כ"ק אדמו"ר מהורש"ב לבין דברי הרבי בנרון: לפי אדמו"ר הרש"ב – בהתחלת השליש העליון; לפי הרבי – כנגד כתפיו.

במראה-מקומות נאמר שיתכן שהרבי לא ראה את דברי אדמו"ר הרש"ב, ואילו ראה – היה חוזר בו. הערכה זו קצת קשה מכמה סיבות:

א) לגבי מי ששיעור קומתם היה ש"כל רז לא אניס להו", הרי גם אם לא ראו בעיני בשר, בוודאי לא נעלם הדבר מרוח קודשם².

ב) דעת אדמו"ר הרש"ב בוודאי היתה ידועה לבנו כ"ק אדמו"ר מהוריי"צ, במיוחד לפי הנאמר בגיליון התקשרות פ' בשלח שמזוזה גבוהה היתה בבית אדמו"ר הרש"ב [ברוסטוב – המערכת], ואם כן בוודאי שמע על כך הרבי ממו"ח³.

ג. ההערכה שאילו ראה היה חוזר בו, אינה מוחלטת⁴, כפי שמוכח שם במראי-מקומות משיחת הרבי, שאין אומרים זאת על פסקי הבית-יוסף.

לכן נראה לעניות-דעתי להציע שני יישובים חלופיים:

1) בשולחן ערוך יו"ד (סי' רפט ס"ב) מובאת ההגדרה של "התחלת השליש העליון". במקביל (בנושאי-כליו, ט"ז וש"ך) מובאת ההגדרה של "כנגד כתפיו". הגדרה זו האחרונה מותנית ומנומקת בצורך שהנכנסים והיוצאים יראו את המזוזה. אם-כן, אפשר לומר שאדמו"ר הרש"ב דיבר בגובה כזה שהמזוזה נראית⁵, ולכן "בהתחלת השליש העליון", ואילו הרבי התייחס לגובה כזה שבו לא נראית המזוזה, ולכן "כנגד כתפיו". אפשר אולי לבסס זאת על המילים "גבוה מאוד" הנזכרות בהקשר לדברי הרבי בגיליון פרשת משפטים.

2) גם אם בדורו של אדמו"ר הרש"ב לא היה הכרח שהמזוזה תיראה, לא כן הדבר בדור הרבי, שיש בו הרבה "תיניקות שנשברו", ויש הכרח לשחוק את היהלום שבכתר כדי להשקות את בן המלך החולה, וממילא כורח המציאות הוא שהמזוזה אכן תיראה, וכולי האי ואולי תביא להתעוררות נשמה כלשהי.

הרב יוסף כהן, רב שכונה, רמלה

1) בקונטרס 'סדר הכנסת ס"ת ע"פ מנהג חב"ד' ס"ט, נכתב: "עצי החיים' של ספר התורה – של עץ דווקא (ולא ברזל)", ובהערה 24* מצויין המקור: מפי ר' שמואל שי' גרייזמן בשם הרבי (כנראה שזו מההוראות שקיבל בקשר עם סיום ס"ת של ילדי-ישראל).

2) ככל הנראה בהתעניינות הרבי בנושאים שונים, כגון: תיקוני המקווה, קביעת מזוזה ע"פ היכר ציר, כתב סת"ם של אדה"ז ועוד – חיפש תמיד מסורת ברורה, וכמובן דן בפרטים מדעתו, אבל מעולם לא ידוע שפסק הלכה למעשה ע"פ רוח הקודש.

3) אבל ראה לדוגמה באג"ק (חי"ג עמ' קסט) אודות ההנהגה להמתין כשבויעיים מהכניסה לבית עד קביעת המזוזה, שראה ושמע כ"ק אדמו"ר מהוריי"צ מכ"ק אדמו"ר מהורש"ב, והגיעה לרבי רק באמצעות הרב לנדא.

4) אפשרות אחרת: באג"ק הנ"ל אודות ההנהגה האמורה, מסביר הרבי שאינה שייכת לרבים. וראה גם אג"ק ח"כ עמ' לט.

5) ואכן ברוסטוב היה גובה הפתח פחות מ-3 מטר, כמסופר ב'התקשרות' גיליון ת"מ.

הלכות ומנהגי חב"ד

הקורא: "חזק חזק ונתחזק", וגם העולה לתורה אומר זאת.⁵

אחר־כך, מניחים את הספר השני אצל הראשון.⁶ הגבהה וגלילה לספר הראשון. בספר השני עולה השביעי לקריאת ראש־חודש בפרשת פינחס "וביום השבת... ובראשי חדשיכם..." (במדבר כח, ט"ט). מניחים את הספר השלישי אצל השני, ואומרים חצי קריש. הגבהה וגלילה לספר השני.

המפטיר עולה בספר השלישי לפרשת שקלים, בתחילת פרשת תישא "כי תישא... לכפר על נפשותיכם" (שמות ל, יא-טז). הגבהה וגלילה לספר השלישי. הפטרה: "ויכרות יהוידע... לכהנים יהיו" (מלכים ב, יא, יז - יב, יז), ומוסיפים פסוק ראשון ואחרון של הפטרת שבת ראש־חודש "השמים כסאי" (ישעיה סו, א. כג. כד. כג).⁷

* אם יש רק שני ספרי־תורה - קוראים בראשון

4 בשו"ת מהר"ם מינץ סי' פה כ' שהוא כמו שנהגין לומר לחזן 'יישר כוחך', כלומר: גמרת מצוותך, יהירצון שתזכה לגמור יותר מצוות. ראה גם ערוך־השולחן סי' קלט סעיף טו (בכל העניין ראה בארוכה ב'התקשרות' גיליון תרכ"ו, בלוח השבוע הערה 1).

5 ספר־המנהגים עמ' 31. לוח כולל־חב"ד. אג"ק ח"ד עמ' יד.
6 ונשאר על הבימה עד הקריאה בו (שערי־אפרים שערי סי' ב). במקור הדין, רמ"א סו"ס קמו, לא כתוב באיזה צד להניח. ובשו"ת משנה הלכות ח"ג סי' כב כתב בצד שמאל, כדי שיהיה קרוב יותר לבעל־הקורא, מצד "אין מעבירין על המצוות". וע"ע.

7 לקוטי־שיחות כרך תך על עמ' 191 הערה 34.

שבת־קודש פרשת פקודי / שקלים

א' באדר שני - ב' דראש־חודש

* רצוי לגלול את ספר־התורה השני לפרשת ראש־חודש ואת ספר־התורה השלישי לפרשת שקלים לפני תפילת שחרית, כדי למנוע 'טירחא דציבורא'.¹

שחרית:

חצי הלל, קריש תתקבל. שיר־שלישום, ברכי נפשי, קריש יתום. פותחים הארון, ומוציאים שלושה ספרי־תורה. לאחר שמגיעים ספרי־התורה לבימה, ניתן למסור גם לקטן לאחוז ספרי־תורה.²

בספר הראשון קוראים לשישה עולים בפרשת השבוע 'פקודי' עד סופה (כלומר, העולה ל'שישי' קורא עד סיום הספר ועד בכלל, והוא למעשה העולה ל'חזק').

בזמן קריאת הפסוק האחרון של הפרשה, המסיים את כל ספר שמות (וכן בסיום שאר חומשי תורה), נהוג לעמוד.³ בסיום הספר אומר כל הציבור, ואחריו

1 לוח דבר־בעתו.

2 אג"ק ח"ג עמ' קלח. וב'שערי הלכה ומנהג' או"ח ח"א סי' ע"ע קפח בהערות המערכת, העירו משערי־אפרים שערי סי' (כצ"ל) ובפתח־שערים שם, שעל־כל־פנים צריך שיהיה בר־דעת ויחזיקו ביציבות ובכבוד.

3 רצוי שהקורא יפסיק קימעה לפני תחילת הפסוק, כדי שהציבור ישמע היטב את קריאת הפסוק - לוח 'דבר בעתו'.



- שבה יוסיפו באמירת דברי תורה (וגם קבלת החלטות וכוונות...), ויוסיפו בהשמחה לגמרה של תורה¹².

* בתפילת מנחה, אין אומרים 'צדקתך'.

הכנות לפורים:

בקשר למצוות ומבצעי חג הפורים, כתב הרבי: "אשר כל זה דורש זמן והכנה ופעולה - על-כל-פנים מתחיל מראש-החודש"¹³, וכן: "כבכל דבר חשוב - צריכה להיות הכנה מבעוד מועד, על-כל-פנים מראש-החודש"¹⁴.

יש להתחיל ולהשלים מבעוד מועד את כל ההכנות הדרושות למבצע פורים בכל העולם כולו, שלא יישאר אפילו יהודי אחד בפינה נידחת בקצווי תבל שלא יהיה נכלל במבצע פורים¹⁵.

נוסף על קיום כל המצוות דימי הפורים על-ידי כל אחד ואחת, יש להרעיש ולפרסם בכל מקום ומקום, הן בחו"ל וכן (ועל-אחת-כמה-יוכמה) בארצנו הקדושה, על-דבר ההשתדלות שכל ענייני פורים יהיו באופן ר"ב רוב עם הדרת מלך¹⁶.

* בכמה תחפושות וכוועי פורים (במיוחד של חיילים ושוטרים ממזרח אירופה) ובכוועי-חורף (קוצ'מע), נמצא שעטנז גמור. החכם עיניו בראשו לבודקם מראש במעברת-שעטנז מוסמכת¹⁷.

את פרשת פקודי. בסיום קריאת הפרשה מגביהים את ספר-התורה, וכשמניחים אותו על השולחן (תוך כדי אמירת ה'מי שבירך' על-ידי הגבאי, כדי למנוע 'טירחא דציבורא') גוללים אותו מיד לפפרת שקלים (תשא), ואז לוקחו המגביה ומתיישב על הספסל, וקושרים את הספר ומלבישים אותו במעיל. בספר השני קוראים את קריאת ראש-חודש, אומרים קדיש, ומגביהים וגוללים כרגיל, ושוב פותחים את הספר הראשון לקרוא בו פרשת שקלים, ובסיומה מגביהים וגוללים שוב כרגיל⁸.

* אם יש רק ספר-תורה אחד - אין מגביהים אחר חצי קדיש, אלא גוללים לפרשת ראש-חודש ולפרשת שקלים. ומגביהים וגוללים רק לאחר גמר כל הקריאות, דהיינו לאחר המפטיר.

* את החצי קדיש אומרים תמיד אחרי הקריאה שלפני עליית המפטיר.

* אם טעה וקרא את הפטרת השבוע או כל הפטרה אחרת, קורא אחריה הפטרת פרשת שקלים 'ויכרות יהודעי', ואם נזכר לאחר הברכות (שאחרי ההפטרה) - קורא אותה בלא ברכה⁹.

* אין אומרים 'אב הרחמים'.

* מוסף: בתפילת מוסף - 'אתה יצרת'. טעה ואמר 'תיקנת שבת' לא יצא¹⁰.

* התוועדות [משולשת: שבת חזק, ש"פ שקלים, ראש-חודש] בבית-הכנסת¹¹.

"בעומדנו ב'שבת חזק' - צריך כל אחד ואחד מישראל לחזק את עצמו ובני-ביתו וכל הנמצאים בסביבתו... בכל ענייני יהדות... וכדאי לקשר זה עם התוועדות מיוחדת... כהמנהג בכמה קהילות קדושות בישראל, שב'שבת חזק' מכינים הגבאים 'קידושא רבא', ובוודאי יחזקו ויחדשו מנהג זה בכל המקומות

(8) רמ"א סו"ס תרסט. שערי אפרים ח,טו.

(9) לוח כולל-חב"ד, שבת פרשת נח.

(10) המקורות והפרטים בזה הובאו לאחרונה בלוח השבוע, ב'התקשרות' גיליון תרע"ג.

(11) היום-יום, ל' ניסן.

(12) ספר-השיחות תש"נ ח"א עמ' 233, עיי"ש.
(13) לקוטי-שיחות כרך יא עמ' 340. ובהתוועדות תשד"מ ח"ב עמ' 1103 "שלושים יום לפני החג, היינו בפורים ושושן-פורים קטן".

(14) ממכתב (כללי-פרטי) אדר"ח אדר תשמ"ב.

(15) משיחת ש"פ תרומה תנש"א ס"י, ספר-השיחות ח"א עמ' 350. בכמה שנים היה הרבי מקשר את ההתעוררות ל'מבצע פורים' עם 'מבצע תורה', כמרו"ל "ליהודים היתה אורה - זו תורה" (אוצר מנהגי חב"ד, חודש אדר, עמ' רפ).

(16) משיחת ש"פ ויקרא תשמ"ט ס"ח, ספר-השיחות ח"א עמ' 335, ושם פירוט: במשתה ושמחה - שהולכים לשמח מביית לבית (מלבד ההשתתפות ברוב עם לאחר הסעודה עם בני משפחתו); במתנות לאביונים - לתת ברוב עם לגבאי או לקופה של צדקה (שהרי לעניים עצמם יש לתת בתכלית הזהירות בכבודם). וכל זה - כהוספה באחדות-ישראל, הבאה כהכנה לסיום הגלות, עיי"ש.

(17) לוח 'דבר בעתו'.



מבצע פורים:

יש לעורר על ההכנות לענייני פורים (ואף בשבת, שהרי "מפקחין על צורכי ציבור בשבת"), כדי שייעשו באופן מסודר ובהצלחה, ובהדגשה מיוחדת ליהודים הנמצאים בבת־זקנים, בתי־רופאים, בתי־האסורים, ובצבא (ובמשטרה) בכל מקום, ועל־אחת־כמה־יוכמה בנוגע לצה"ל,

שעומדים ומגינים בגופם במסירת־נפש ממש על גבול ארץ־ישראל. ו"שמחה פורץ גדר" תגרום הצלחה רבה בכל זה.

כמו־כן יש להשתדל בעוד מועד לדאוג לנתינת צורכי הפורים לכל הזקוקים לכך.

(המשך "מבצע פורים" יבוא בעז"ה)

לזכות

אנשי החסד הדגולים

הרה"ח ר' אברהם משה דייטש והרה"ח ר' גבריאל גופין שיחיו

ולע"נ האחים הרה"ח ר' זלמן יודא ור' יוסף יצחק,

בני הרה"ח ר' שלום ישעי' ע"ה דייטש